

צ'קליסט חדלות פירעון (תשפ"ב); שקד יגאל

כללי

- ב-2018 נחקק החוק הישראלי החדש. מחליף את פקי פשיטת הרגל, פקי החברות וס' 350 בחוק החברות.
- חל על כל הליך שנפתח החל מה-15 לספטמבר 2019 (הליכים שנפתחו לפני-חלים עליהם הדינים הישנים).

המבחנים לחדלות פירעון (ס' 2 לחוק)

המבחן המאזני

בוחנים האם השווי הכולל של נכסי החייב נמוך מסך ההתחייבות שלו. המבחן המאזני בוחן לא מבחינה חשבונאית אלא מבחינה מציאותית כלכלית. רוצים לבחון אילו היינו מוכרים את כל נכסיו של החייב, והאם הרווח מאותו מכירה מספיק לתשלום כל התחייבויותיו לנושים – ככל שלא, החייב חדל"פ.

המבחן התזרימי (נזילות)

בוחנים האם החייב לא יכול לשלם את חובותיו במועד קיומים. הדגש במבחן זה הינו מימד הזמן. בוחנים האם לחייב תזרים מזומנים מספיק על מנת לעמוד בהתחייבותיו בנקודת זמן מסויימת.

גם ס' 302 לחוק החברות לעניין דיבידנדים מציב תנאי "מבחן יכולת הפירעון" בשיטת המבחן התזרימי.

התייחסות למבחנים בפסיקה

השופט אורנשטיין בפס"ד ענבל אור התייחס לנובח הצעת החוק לאחר שענבל אור טענה שאינה חדל"פ וטען כי יש להוסיף בנוסף למבחן התזרימי (שהופיע בהצעה) גם את המבחן המאזני, שכן גם הוא חשוב ביותר.

באופן מסורתי בדין השיראלי יש התייחסות לשני המבחנים, למשל בעניין פס"ד בן ציון בו ביהמ"ש קבע, בהפנייתו לחוק החברות, כי כדי לבחון האם אדם הוא בעל יכולת פירעון ישנם שני מבחנים – המבחן המאזני והמבחן התזרימי.

מדוע בהצעת החוק התייחסו רק למבחן התזרימי? **בפרשת IDB** טענה החברה שמבחינה תזרימית היא יכולה לעמוד בהתחייבויות, למרות שיתכן כי מבחינה מאזנית לא תוכל. אותו רושם התקבל גם אמל הגורמים הממשלתיים, אך **בסופו של דבר ההצעה שונתה ונקבעו שני המבחנים**.

מטרות חוק חדלות פירעון (ס' 1)

- להביא לשיקומו הכלכלי של החייב

- להשיא את שיעור החוב שיפרע לנושים

- לקדם את שילובו מחדש של חייב יחיד במרקם החיים הקהילתיים

פתיחת הליך חדלות פירעון (ס' 6)

פתיחת הליך חדל"פ על ידי הנושה

- ס' 9 לחוק: נושה יכול לבקש הליך חדל"פ אם מוכיח שהחייב חדל פירעון לפי המבחנים.
- לפי ס' 4, נושה יכול להגיש בקשה "צו לפתיחת הליכים" ללא השפעה על סוג ההליך – הבראה או פירוק. **בעבר**, נושה היה יכול להגיש בקשה קונקרטי לפירוק או להבראה. לנושה היתה סמכות לבקש פירוק מביהמ"ש (ס' 257 ו-259). לעניין הבראה, ס' 350 ובתיקון 19 לחוק החברות. נוצרה חלוקה לפיה אם נושה מבקש חדל"פ התוצאה הינה פירוק ואם חייב התוצאה הינה הבראה.

- השופט אשחדם בפס"ד אנגל משאבים**: נושים ביקשו הליך הבראה. השופט דחתה וטענה כי לא מכירה הליך בו נושים מבקשים הבראה.

- הש' אורנשטיין בפרשת IDB**: הנושים ביקשו הסדר הבראה מכוח ס' 350 לחוק החברות. החברה עצמה התנגדה למהלך כי טענה שאינה חדל"פ ולא הסכימה עם תכנית ההבראה של הנושים כי היא מעבירה את המניות לנושים ובכך דנקר יאבד את שליטתו במרבית החברה, טען שמדובר בניסיון השתלטות. מתעוררות שתי שאלות:

- שאלה דיונית: **האם לנושה יש זכות להגיש בקשה לפי ס' 350 לחוק החברות?** כן, **מכיוון שבתקנת המשנה 10 המתייחסות לס' 350** ישנה כתוב כי "הוגשו בקשה לפשרה או הסדר שלא בידי החברה...". מחוקק המשנה אומר שלא רק החברה יכולה להגיש את הבקשה.

- במידה וקיימת זכות, **האם בשלה השעה להליך הבראה?** ביהמ"ש מביא מומחה שקובע שהחברה לא חדל"פ מבחינה מאזנית. מבחינה תזרימית, החברה יכולה לעמוד בשנה הקרובה, אך מעבר לכך ישנה אי בהירות גדולה (תלוי בצעדי החברה, מכירה של מניות וחברת ביטוח כלל). אורנשטיין קובע כי על החברה להראות עד ספטי שיש הסכם מכירה ואם לא יהיה חו"ד נוסף.

- **השפעות תקדים IDB והדין כיום**:

- מעורר דיון האם המבחן התזרימי מספיק. עורר המון גלים – כיצד הכניסו את IDB להליך כשהיא יכולה לשלם כרגע. למרות זאת, בכנסת לא קיבלו זאת וההשפעה ש-IDB כמעט עוררה לא התקבלה – שני המבחנים עוגנו.

- **היום**: חקיקת ס' 9 לחוק החדל"פ: **לנושה זכות עמידה לבקש הליך לכיוון הבראה**. מבקש בכלליות (יכול להמליץ על הבראה). סייג – ס' 9ג לחוק: **הנושה לא יכול לפתוח הליך אם לא הגיע מועד פרעונו או מועד פרעונו אינו בחצי השנה הקרובה**.

○ ס' 10 לחוק החדל"פ – חוקה לחדל"פ: נושה יכול לבסס את בקשתו לפתיחת הליך אם יצביע על נקודה מסוימת.

- מעורר קושי מעשי בנוגע לנטל הראייה – קושי ראייתי להביא את המידע.
- פתרון: הסי' קובע כי די להסתפק בכך שהנושה יראה אלמנטים מסוימים - שהחוב לא שנוי במחלוקת מהצדדים והחייב אכן חייב לו. אם החייב לא מסדיר תוך 30 יום, נסללת לו הדרך לבקש הליך.

פתיחת הליך חדל"פ על ידי החייב

ס' 7-8 לחוק החדל"פ בהקשר לחברות וס' 104 בהקשר לחייב פרטי: חברה או חייב יכולים לפנות ביוזמתם ולבקש פתיחת הליך כללי (אפשר להמליץ הבראה). החברה/חייב יכולים לעשות זאת רק אם הם חדל"פ לפי שני המבחנים, אך בשונה מנושה, כצעד מקדים, עוד לפני שהם חדל"פ ניתן לבקש פתיחת הליך לשם מניעת כניסתה לחדל"פ. לא חייבים לקבל הסכמה מהנושים. בשונה מכך, ס' 338 לחוק מו"מ מוגן (פתרון אלטרנטיבי להבראה) קובע כי כדי לפתוח מו"מ מוגן עם נושים על החברה לא להיות בחדל"פ ועליה לצפות כי לא תיכנס להליך כזה בקרוב. אינטרס של חברה לפתוח בהליך חדל"פ: על מנת לחלץ עצמה מקשיים (הבראה), או מניעה של החרפת הקשיים. יתכן כי הנושים יתנגדו ויאשימו את החייב כי מתחמק מלשלם את חובותיו (מנצל את המערכת). ייחודיות של חייב פרטי: לחייב פרטי סביבה אישית ואנושית בניגוד לחברה, וצרכים אישיים. ההליך יותר טעון ויותר סביר כי יתנהל באופן שאינו מקצועי או ראוי.

* (הרחבה על המתח בין רצון לעזור לחייב ולבין הנושים ושינוי הגישות, פסיקה וחקיקה לאורך ההיסטוריה במחברת).

כיום, חלק ג' בחוק החדל"פ נוטה לכיוון הרפורמה לטובת שיקום והקלה על החייב. קובצ את הליך החדל"פ של חיי פרטי ל-4 שנים, שלאחריו ממשיך החייב את דרכו ללא מעמסה כלכלית. החוק החדש מפריד את הגורמים הדנים בהליך חדל"פ:

- חייב פרטי
  - חייב עם חובות עד 150,000 – רשות ההוצאה לפועל
  - חייב עם חובות מעל 150,000 – הכונס הרשמי < בית משפט השלום
- חברות: ביהמ"ש המחוזי (באופן מסורתי)

ההליך הפרוצדורלי

ההליך הפרוצדורלי בעבר

לפי פקי פשיטת הרגל:

1. "צו כינוס": ההחלטה הראשונה של ביהמ"ש. יכול לדחות או לאשר "צו כינוס". כרטיס כניסה להליך.
2. "הכרזת פשיטת רגל": לאחר דיון, ביהמ"ש יכריז אם פושט רגל או לא.
3. "סוף ההליך": הזמן הקצוב בין התחנה הראשונה לאחרונה – 3 שנים.

לפי חוק חדל"פ:

1. "צו פתיחת הליכים" – 11-12 חודשים להגיע לתחנה השניה.
2. "אישור תכנית פירעון": דיון שיפוטי.
3. "סוף ההליך": 3 שנים להגיע מהתחנה השניה לאחרונה.

* (הרחבה על ההבדל של "סוף ההליך" בין חוק החדל"פ לפקי פשי"ר + פסקי דין המראים צידוד באינטרס החייב במחברת).

חברות בקשיים

חוק החברות קובע 2 חובות מרכזיות על נו"מ, שאם לא יעמדו בה יהיו חשופים לחבות כספית: (1) חובת זהירות של נו"מ (התרשלות, גילוי מידע, מעורבות נדרשת). (2) ח"א של נו"מ (תו"ל, ניגוד עניינים ועוד).

התנהלות חברה מול נושה והשלכה על נו"מ

בן אבו נ' דלתות חמדיה: חברה מזמינה מספק למרות שיודעת שלא תוכל לעמוד בהתחייבות לתשלום ומזמינה בכל מקרה. החברה בפירוק. הנושה רוצה לראות האם יכול להיפרע באופן אחר. במקרה זה יש את המנהל של החברה. האם ניתן להיפרע ממנהל החברה ישירות? ס' 6 לחוק החברות, עושה חריג לפיו ניתן לייחס את חובות החברה ולהטיל אותם על כתפי בעל"מ – "הרמת מסך". התנאים לכך הם כי ניהול החברה נעשה באופן המקפח נושה או להונות אדם, וכי החברה בנתה את מקורות המימון שלה באופן לא פרופורציונלי להיקף ההתחייבות. רובינשטיין נטה לאשר הרמת מסך בהתאם לס' 6 בעוד ברק הגיע לאותה התוצאה מכיוון של דיני חוזים. פס"ד פליקשטיין: אין להטיל אחריות על נו"מ. אם כספק פנית לחברה ולא לקחת ערבות – האחריות עליך.

התנהלות אקטיבית בלתי תקינה של נו"מ מול נושים

פס"ד ארן רייך: ארן הינו המנהל של חברה הנכנסת להליך פירוק. פרופ' נאמן כמפרק החברה הגיש תביעה לאחריות אישית של המנהל הבכיר וכי עליו לשלם לקופת החברה שתגיע לנושים. כוכב השומרון המשיכה למכור דירות על הנייר גם כשהיא כבר הייתה חדל"פ. המפרק ביסס זאת על ס' 373 לפקי החברות (ניהול עסק במרמה). כיום המקביל הינו סעיף 290 לחוק חדל"פ (לא ניתן להפעילו טרם היכנסות להליך צו הכינוס): "מצא בית המשפט כי מי שהיה נושא משרה בתאגיד, היה שותף ביודעין לניהול התאגיד במרמה (כלפי הנושים, במכוון) בתקופה שקדמה למתן צו לפתיחת הליכים לגבי התאגיד, רשאי הוא, לבקשת הנאמן או הממונה, להורות לגביו אחד או יותר מאלה:

- (1) לקבוע כי נושא המשרה יישא באחריות לנזקים שנגרמו לתאגיד כתוצאה מניהול התאגיד במרמה;
- (2) לפסול אותו מלשמש נושא משרה בכל תאגיד לתקופה שיוורה ושלא תעלה על חמש שנים."

לדעת המרצה, ניתן לחילופין לפנות לס' 254 לחוק החברות ולהגיע לתוצאה זהה: הוא מפר את ח"א שלו כנו"מ, בכך שמפיק טובת הנאה אישית כנו"מ בחברה. ס' 254 קובע כי יש לשים אינטרס לטובת החברה בלבד ולהתעלם מטובתם האישית.

(הרחבה על למה בכל זאת חוקק ס' 290, ומה ההבדל שיכול להיות אם בוחרים בכל אחד מהסעיפים במחברת).

התנהלות פסיבית בלתי תקינה של נו"מ מול נושים (ס' 288 לחדל"פ): מנכ"לים ודירקטורים בלבד

ס' 288: דירקטור/מנכ"ל שיודע או צריך לדעת שהחברה בחדל"פ ולמרות זאת, לא נוקט באמצעים סבירים לצמצום היקף חדל"פ חשוף לחבות כספית. החברה כבר חדל"פ ע"פ אחד מהמבחנים (אולם טרם הליכי חדל"פ), ועליו לנקוט באמצעים סבירים לצמצום חדל"פ. פונים לדירקטורים לפני שהיא בהליך.

אמצעים סבירים (ס' קטן ב): (1) להסתייע עם גורמים ויועצים המתמחים בהבראת חברות במשבר (2) ניהול מגעים ומו"מ עם נושים לקידום הסדר (3) אם החברה מקבלת החלטה לפנות לביהמ"ש ולבקש לפתוח הליך חדל"פ: חזקה שנקטה אמצעים סבירים. **ס' קטן ג:** לא ניתן לפטור נו"מ מאחריות באמצעות תניה בתקנון. *(דין והרחבה למה בחוק החברות ניתן ובחדל"פ לא במחברת).*

דמיון ושוני בין ס' 288 לחובת הזהירות בס' 252 לחוק החברות (הרחבה במחברת):

השופט כבוב בפס"ד חבט, באמרת אגב הוא נדרש לס' זה, וציין שהסעיף הוא מעין ביטוי של חובת זהירות בתוך חוק חדל"פ. נראה שישנה מעין סימטריה.

התנהלות פסיבית בלתי תקינה של נו"מ מול נושים (ס' 288 לחדל"פ): מנכ"לים ודירקטורים בלבד

פרוצדורה לאחר אישור הליך חדל"פ (ניתן צו פתיחת הליכים < הבראה/פירוק)

מינוי נאמן (ס' 33, 41 לחדל"פ)

ס' 33: כאשר ניתן צו הקפאת הליכים ביהמ"ש ימנה נאמן לחברה. **ס' 41:** הנאמן יקבל לידי את מלוא סמכויותיו של כל נו"מ כל הסמכות עוברת ברגע קבלת הצו. הנאמן יכול להיעזר במנכ"ל/מנכ"ל וכו' לפי שיקול דעתו.

(הרחבה על נאמן, שיטות משפט נוספות והקשר להבראה או פירוק במחברת)

ס' 36 (חריג): אפשרות לקדם הליך כאשר הנאמן שימונה לא יהיה גורם חיצוני (עו"ד/רו"ח) אלא אחד או יותר מנו"מ הקיימים בחברה. ס' זה הוא סעיף **חריג** ואילו ס' 33 הוא **הכלל**. גם כאשר ס' 36 חל, נמנה בכל זאת נאמן בנוסף לנו"מ.

מעורר שאלה לגבי אחריות לפי ס' 288: ניתן לגשת כנו"מ לבקש פתיחת חדל"פ וכך נוכל שלא להתבע על ידי הנאמן.

הקפאה / עיכוב הליכים (ס' 25, 29 לחדל"פ)

לאחר ההחלטה על חדל"פ, בנוסף למינוי נאמן ביהמ"ש מוציא **צו לפתיחת הליכים**. ההליכים השונים של הנושים כלפי החייב **מוקפאים**. זה מה שמבדיל את ההתנהלות בין הנושים לחייב בתוך מסגרת חדל"פ ומחוצה לה:

כל עוד אין הליך חדל"פ רשמי על ידי ביהמ"ש: לכל נושה יש מנגנוני אכיפה מסוימים (אם הנושה גיבה זכותו תשלום ושיעבוד אז הייתה לו זכות אכיפה לחיוב ככל שהחייב לא ישלם לו, באמצעות שיעבוד הנכס המשועבד למכירה). גם אם הנושה לא גיבה עצמו בשעבוד יכול לפנות לדיני החוזים לבקש פיצויים.

ס' 29: הכל מוקפא. לא מתעלמים מזכות הנושה, אלא הוא אינו רשאי לפעול בכוחות עצמו. לא ניתן להטיל עיקול על נכס. רציונל לס' (מדוע יש להקפא הליכים) מופיע במחברת.

נושה מובטח (ס' 29): נושה בעל זכויות פירעון מיוחדות יכול לפנות לפרק ד'. יש נושים בעלי שיעבוד שזכות הפירעון טובה יותר משל נושים אחרים. **ס' 29** פשוט אומר שאם אתה נושה בעל זכות שיעבוד על נכס החייב. הנושה לא יממש את חובותיו בהקפאת הליכים, ככל

שהחברה בדרך **הבראה והנכס המשועבד רלוונטי לשם השיקום. אבל אם הנכס מיועד לפירוק אז מתירים לו לשעבד את הנכסים**. הנושה בעל השעבוד בפועל הוא הראשון בתור, לכן בין הנושים לעצמם לפי הדין הוא נפרע מספר 1.

הסמכות מצויה אצל ביהמ"ש להחליט האם הנושה כפוף להקפאת ההליכים. **ברירת המחל היא שהם כפופים**. לא משנה באיזה ביהמ"ש ניתן הצו להקפאת ההליכים, היא חלה על כל הנושים – הקפאת הליכים רוחבית).

פס"ד מגן אינטרנשונל: חברה חדל"פ. האם בנק לאומי שהוא בבחינת נושה, יכול להטיל עיקול ולהמשיך לפעול במסגרת העיקול על כספים שגורם אחר חייב לחברה? (מוזיאון תל אביב חייב לחברה). האם הבנק יכול לגבות את הזכות שגורם ג' חייב לחייב? במקרה זה הזכות הומחתה לצד ד'. נקבע שלא היה צריך להקפא הליכים כלפי הזכות כי היא גם ככה הומחתה לאחר. ככל שלא היה עיכוב הליכים אכן בנק לאומי בזכות העיקול היו ראשונים, אולם לאור הקפאת הליכים יש להתחשב בנושים נוספים.

האם גורמים שלישיים יכולים להינות מהקפאת הליכים? (נו"מ, בעל"ש)? כן, בשיקול דעת ביהמ"ש. צדדים שלישיים נוספים הרוצים לחסות תחת הקפאת ההליכים יכולים לעשות זאת ע"י **בקשה לביהמ"ש וביהמ"ש יכריע לפי שיקול דעתו** בהתאם לנסיבות המקרה (האם תרומת נו"מ חשובה; האם הם רוצים רק לנצל את המצב).

ס' 30: נותן את הסמכות להוסיף גורמים לביהמ"ש אך דן בהרחבת הקפאת הליכים על נו"מ וגורמים נוספים רק **בהבראת החברה**. **השופט מינסק בפס"ד ביה"ח הדסה:** הרחיבה את הקפאת ההליכים כלפי צדדים שלישיים כאשר יש **צורך וחשיבות בשת"פ של**

אותו צד שלישי למאמץ ההבראה של החברה. (במקרה זה, צוותים רפואיים שחששו שיפגעו ולא תהיה עליהם הגנה בהליך ההבראה בתביעות של רשלנות רפואית, כלומר יאלצו לשלם על כך מכספם).

הקפאה / עיכוב הליכים מול רשויות המדינה

פס"ד תורג'מן (עליון): הקפאת ההליכים אינה רלוונטית כלפי רשויות המדינה בהליכים **פליליים**. אם הזכות שהמדינה מבקשת לכפות כלפי החייב, אינו בגדר תביעה כספית אלא הליך פלילי, **הקפאת ההליכים לא תחול במקרה שכזה**.

הנשיא גרוניס ברשם הקבלנים: הקפאת הליכים אינה מאפשרת לחייב לדחות את המדיניות של הרשות השלטונית.

נקבע לפי זהות הרשות אלא לפי כשירות-הנובע שחובשת הרשות מול החייב:

- במידה והרשות משמשת במתווה מדיניות ממשלתית כלפי החייב: הקפאת ההליכים מולה לא תחול.
  - אם האינטראקציה של הרשות היא כזאת שעיקרה עניין כספי שיש לרשות מול החייב: הרשות חובשת כובע של נושה ומכאן הקפאת ההליכים תחול עליה כמו על כל נושה אחר.
- סעיף 31:** עיגון לעיקרון. הקפאת הליכים לא תעצור החלטה מנהלית של רשות שלטונית, אלא אם מדובר בהחלטה של גבייה, בו היא משמשת ככובעה כנושה.

עמותת חב"ד: ויכוח בין החייב שבהליך החדל"פ (או הנאמן) לבין הרשות השלטונית בהפעלת סמכויותיה ישפט בביהמ"ש לעניינים מנהליים ולא בביהמ"ש של חדל"פ למרות שמדובר בהליך חדל"פ. ההבחנה בין השופטים וביהמ"ש חשובה לתוצאה.

(הרחבה במחברת על ההבדל והחיבור לרציונל מול רשות מנהלית).

מתח אינטרסים בין נושה מובטח לאחרים

עלול להיווצר פער אינטרסים בין הנושה המובטח ליתר הנושים והחייב, ביחס לאופן מימוש הנכס המשועבד (אופן העמדתו למכירה), שכן הנושה המובטח יכול למכור בזול את הנכס כדי להיפרע, ואין לו אינטרס למכור במחיר גבוה יותר על מנת לעזור לנושים הבאים בתור. הפסיקה מטילה מגבלות על נושים מובטחים בהקשרים כאלה.

דנציגר בפס"ד ששון לוי (עליון): יש סמכות לביהמ"ש לסייג את חופש הפעולה/מימוש של נושה מובטח, גם במצב של פירוק, בנסיבות בהם ביהמ"ש מתרשם שאופן מימוש הנכס אכן צפוי לפגוע בזכויות של הנושים האחרים (דורש הוכחות). יוצר מצב של מתח בין הכונס לנאמן. ספקטרום הסעדים: (1) הכבד ביותר – לעצור את סמכות המימוש ולמסור אותה למפרק/נאמן. (2) בינוני – סמכות משותפת בה הנאמן והכונס יעבדו יחד למען מכירת הנכס (3) הקל ביותר – לאשר לנושה המובטח לממש אבל בפיקוח הנאמן – שרשאי לפנות לביהמ"ש במידה ורואה כי הנושה המובטח פועל ללא התחשבות.

ס'248 לחוק (מרחיק לכת): כאשר גובה שווי הנכס המשועבד גבוה באופן מובהק מגובה החוב, אז לא הכונס מטעם הנושה אלא הנאמן הוא שיממש את הנכס. ביהמ"ש יכול לתת הוראות נוספות (כמו בספקטרום בששון לוי).

דיני חוזים בהליך חדל"פ

יחסים דינאמיים / נמשכים / חוזיים

אספקת שירות (שכירות ועוד) נמשך יכול להיות קריטי לחברה, בטח בהליך הבראה כדי לשרוד. **דילמה:** החברה המספקת מחויבת להמשיך בשירות כאשר החברה החדל"פ לא משלמת? דיני החוזים קובעים שלא. יישום דקדקני של דיני החוזים יפגע בתהליכי הבראה. בנוסף, זה מעורר מתח אל מול נושים אחרים שקיום החוזה יפגע מיכולתם להיפרע.

השופי אלשיך בפס"ד חירם גת: חירם גת עובדת עם קבלן משנה ונכנסת לחדל"פ. חברת הבת מכירה בהקפאת ההליכים אך אומרת שתפסיק לתת אספקה עד שיחודש התלום. אלשיך טוענת שלא ניתן להתעלם לחלוטין מדיני חדל"פ, ושאין מה לעשות אלא לעצור את העבודות. **החידוש:** ניתן לכרות חוזה חדש, תוך עדכון המחיר על העבודות החדשות ככה שהתמורה תגלם בתוכה את חובות העבר שלא יכלה לשלם, תוך אישור ביהמ"ש.

העדכון בחוק חדל"פ: סעיפים 67-72: במידה ויש יחסים חוזיים בין שני צדדים, הנושה, כמו כל נושה אחר לא יוכל לגבות מהצד השני את חובותיו לאור עיכוב ההליכים אך ימשיך לספק את שירותיו והדין ידאג שיקבל כסף ותשלום בגין השירות שיספק **מכאן ואילך על השירות השוטף שתספק בעתיד.** (כביכול יש התעלמות מחובות העבר – אולם בפועל לא מתעלמים פשוט מאפשרים לגבות את חובות העבר כמו כל נושה אחר). יש להבחין בין העבר לבין ה-מכאן ואילך. *הרחבה והשוואה לפס"ד במחברת.*

ס' 68 לחוק: נושה לא יכול לבטל את החוזה שלו לאור הפרתו ע"י החייב שנמצא בחדל"פ.

ס'68(ב): תנאי מפסיק בחוזה אינו תקף במקרה של חדל"פ (לא ניתן לכתבו החוזה שישתיים במידה ויש חדל"פ).

ויתור על נכס מכביד

כאשר הנאמן (החברה), בהליכי פירוק או הבראה, ביחסים חוזיים עם נושה שמכבידים ("נכס מכביד") על החברה מלהגיע להבראה (יכולה למצוא את אותו שירות ביותר זול). מבקשת להשתחרר מהחוזה. לפי דיני החוזים על החייב היה לקחת בחשבון את הסיכון בעוד שבחדל"פ הדבר מפריע להליך אל מול הנושים.

הנאמן יכול להשתחרר מנכסים והתחייבויות מכבידות באישור ביהמ"ש. רישיון להפר חוזה.

שגיא נ' גולובסקי (עליון): במקרה שהצד שמהווה נכס מכביד מגובה **בהערת אזהרה** (זכות מעין קנייני, ס'127(ב) לח' המקרקעין – כאשר ה"א נותנת תוקף כלפי הנאמן בפשיטת רגל). **ניתן לוותר על נכס בעל ה"א ומתייחסים אליו כנכס מכביד ואפשר לשחרר את המפרק ממחויבות של הנכס המכביד כלפי הנושה בעל ה"א.** רוכשי הדירות עדיין זכאים לפיצויים בשל אי קיום ההתחייבות החוזית, וה"א ונושים בעלי ה"א יוכלו להיות מתועדפים על פני האחרים. *(הרחבה על הפס"ד במחברת)*

ס' 79: לנאמן, אם סבור שלא מציאותי לקיים התחייבות, זכות לבקש מביהמ"ש לוותר על החיוב. **ס"ק ד':** בהימ"ש יכריע אם מצא: (1) הביטל נדרש לשם שיקול כלכלי (2) יביא להשאת שיעור החוב שיפגע בנושים. **ס"ק ה':** משבוטל החוזה יחדלו כל החיובים החוזיים, אך לא יפגעו זכויות האחרים (השאת רווחת הנושים).

הבחנה בין חוב עבר על נכס חוזי לנכס מכביד

חוב עבר ביחסים חוזיים נמשכים: לפי **ס' 75:** ממועד ההליך זכות הצד השני בחוזה לתשלומים הינה "הוצאות הוליד" וחובות העבר נצברים כמו לכל הנושים האחרים.

חוב עבר לנכס מכביד: יוגש כתביעת פיצוי לפי **ס' 74.**

סדר הפירעון (מעוגן בס' 231 לחוק)

חובות מובטחים < הוצאות הליכים < חובות בדין קדימה < שיעבוד צף < חוב כללי (לא מובטח) < חוב נדחה < יתרה לבעל"מ או לחייב

ס' 232 בחוק - עיקרון השוויון: בין נושים לא מובטחים – סדר הפירעון הוא עקרון של שוויון (באחוז הפירעון ולא בסכום). **ביקורת**: שגיאה חקיקתית. נכון לנושים לא מובטחים ולא לנושים מובטחים (לנושים בעלי שיעבוד יש עדיפות).

חובות מובטחים

שיעבוד

הנושה הנפוץ ביותר. **חוק המשכון**: **כדי לתת תוקף לשיעבוד**:

דרושה הסכמה מפורשת בין הצדדים על השעבוד (החייב והנושה).

"שכלול השיעבוד": (א) מסירתו הפיזית בידי הנושה המובטח (בנכס מוחשי) (ב) רישום הנכס במרשם השיעבודים הרלוונטי.

(הרחבה על רציונל, פומביות ונושה מוקדם יותר במחברת)

בישראל הרישום אינו אחיד (רשם המשכונות – חייבים פרטיים, רשם החברות, רשם המקרקעין, רשם הפטנטים).

השיעבוד מקנה יתרון (מול נושים אחרים) **ביחס לנכס המשועבד ושוויון בלבד** (שווי עודף – כמו כל הנושים האחרים).

לעיתים שיעבוד נולד באופן חד צדדי מכוח הדין וללא הסכמת החייב – לטובת רשויות המס.

• **נכס מקרקעין**: ס' 11(א) לפק' המיסים – רשות שלטונית יכולה להינות משעבוד על נכס של חייב סרבן ויש לשכלל את השיעבוד על ידי רישום (ס' 11(א)(1)): **לא דרושה הסכמה**, וניתן לשעבד ללא שום פעולה או רישום (רק מהדין) כאשר מדובר בשיעבוד ראשון. צומצם **במנהל מס רכוש נ"ש**.

• **נכס מטלטלין**: ס' 12 לפק' המיסים: ניתן לשעבד מטלטלין שקיים לגביהם רישום.

• **סדר פירעון פנימי בין נושים מובטחים**: ס' 179: מי ששכלל ראשון ורשם את השיעבוד קודם על הנושים האחרים.

שיעבוד צף (חברות)

הגדרה: בניגוד לשיעבוד מסורתי, בו נכס משועבד מוגדר מוקפא באופן יחסי (על מנת לאפשר לנושה למכור ולהיפרע בבוא היום), שיעבוד צף הינו על כלל מסגרת החברה. כאשר לחברה אין תחלופת נכסים יותר, ונכנסת לחדל"פ, הנכסים מוקפאים והנושה לוקח את השווי שלהם באותה השעה. שיעבוד צף רושמים אצל שרם החברות (בנקים הינם נושים נפוצים).

זיהוי שיעבוד צף מול שיעבוד מסורתי		
שיעבוד רגיל	שיעבוד צף	זיהוי הנכס המשועבד
נכס מוגדר ומזוהה	פחות מזוהה, חלק ממערכת של נכסים	זיהוי הנכס המשועבד
חופש פעולה מצומצם בנכס, נדרש אישור הנושה	החברה חופשיה לפעול בנכסים אלו (למכור/להשכיר), לא נזקקת לאישור הנושה	חופש פעולה (כפי שיקבע בהסכם השיעבוד)

מה קורה כשלונושה יש גם שיעבוד צף על מסגרת החברה וגם שיעבוד קבוע על נכס ספציפי: ס' 179: השיעבוד הקודם בזמן זוכה.

מה קורה אם לנושה אחד שיעבוד צף ולנושה שני שיעבוד ספציפי (במצב בו נכסים אחרים לא יספיקו לנושה הראשון)?

ס' 231: אין הבחנה בין משעבדים. אבל, המחוקק קבע ששיעבוד צף הינו חלק מס' 4 ולא ס' 1 ומכאן הפרשנות כי **שיעבוד ספציפי יבוא קודם**.

ס' 169(ב) לפק' החברות: שיעבוד צף נחות ונסוג מפני שיעבוד קבוע. **תיקון הס' יצר חריג**: אם במסגרת יצירת השיעבוד נקבעת מגבלה בין הצדדים (1) שאין זכות לאף גורם לשעבד נכס מנכסי השיעבודו הצד ללא הסכמת הנושה שלהם (2) בנוסף לחוזה, המגבלה צוינה בטופס הרישום ברשם החברות (3) ההגבלה נרשמה ברשם החברות עם האישור – **השיעבוד הצף עולה על השיעבוד הרגיל** (בכפוף ל-21 יום).

פס"ד תשתית סיעוד ובינוני (עליון): במידה ו- (1) ההגבלה קבועה בהסכם בין הנושה בעל הנכס המשועבד לחייב (2) הצדדים סימנו בטופס (3) הרשם חתם על זה במרשם - **אין הבדל בין שיעבוד צף לקבוע והמוקדם בזמן זוכה**.

שיעבוד צף פחות חזק משעבוד קבוע: ס' 231 מתעדף שיעבוד קבוע בעוד החרוג ל-169(ב) נותן עדיפות לשיעבוד צף. **המשעבד הקבוע** יפרע מהנכס המשועבד בעדיפות על אפילו על פני נושים בעלי זכות קדימה. **מנגד**, המשעבד הצף זכאי פיאעון רק לאחר שנפרעו נושים בעלי קדימה. **ס' 234 לפק'**: אם אין מספיק כסף לפירעון של בעלי זכות קדימה, הם יפרעו לפני השיעבוד הצף. אם אין נכסים שניתן להיפרע מהם מלבד שיעבוד צף, יפרעו בעלי זכות הקדימה מהשיעבוד הצף.

יתרון השיעבוד הצף למרות נחיתותו: פרקטי יותר ומאפשר גבייה מיותר נכסים.

ס' 244(א)(2) לחדל"פ: אין עדיפות מוחלטת בשיעבוד צף – **אין לפרוע את הכל, העדיפות מוגבלת ל-75% משווי הנכס**. על שאר ה-25% – אין עדיפות. (עדיפות מוחלטת = לפרוע הכל עד השקל האחרון).

שימור בעלות

ס' 33 לחוק המכר: בעלות של מיטלטלין עוברת בעת המסירה הפיזית של הנכס אלא אם נקבע אחרת.

תנית שימור בעלות: מדובר בתניה חוזית המתבססת על **ס' 33**: הבעלות תישאר של הספק עד תשלום מלוא התמורה וזאת, על אף שהחזקה בממכר עוברת לקונה שאף יכול להשתמש בו ולסחור בו.

בחדל"פ: **אם מדובר בשעבוד שלא נרשם – חוב לא מובטח. אם מדובר בבעלות – אין דרישת רישום ולכן החוב מובטח מעל כולם.** עם זאת **במקרה של הקפאת הליכים** (הבראה), **ס' 251+252**: אם ביהמ"ש הורה על הבראת החברה, לא יקבל בעלים של נכס הכפוף לשימור בעלות את החזקה בנכס, בשל אי תשלום התמורה בעדו בידי החייב, אלא באישור ביהמ"ש. בעלים (לפי קידוחי הצפון) כפופים להקפאת הליכים.

קולומבו: עסקת מכר שכוללת תניית שימור בעלות, אך נעדרת סממנים של עסקת קונסיגנציה "אמיתית", הינה במהותה עסקת שעבוד נכס כערובה לחיוב ולכן, לא תעניק עדיפות למוכר על פני יתר נושי הרוכש, אלא אם רשם המוכר כדין את זכותו כדרך שרושמים כל שעבוד.

קידוחי הצפון: **ביטול הלכת קולומבו**. לצורך בדיקת תחולתו של **ס' 2(ב) לחוק המשכון** (בעלים או שעבוד), יידרש ביהמ"ש לבחון לגבי כל עסקה ספציפית האם התגבשה הסכמה בין הצדדים, ע"פ כללי הראיות והפרשנות הנהוגים בדיני החוזים (בדיקה סובייקטיבית). אם השתכנע ביהמ"ש כי התגבשה הסכמה אמיתית בדבר שימור בעלות, אז בשלב שני יהיה עליו לבחון גם האם ההסכמה משקפת היגיון כלכלי או מסחרי, או שמא ההסכמה משקפת ע"פ מהותה עסקת שעבוד ללא קשר לכינויה ע"י הצדדים (בדיקה אובייקטיבית).

דנציגר בויטה פרי גליל: **יש מקום לבחון כל עסקה ע"פ שני מבחני משנה**:

- **טיב מערכת היחסים**: יש להבחין בין צדדים שביניהם מתקיימת מערכת יחסים מסחרית מתמשכת וארוכת טווח (בעלות), לבין צדדים שאין ביניהם יחסים מסחריים מתמשכים ושמבצעים עסקאות "מזדמנות" בסדר גודל קטן יחסית (שעבוד).
- **מנגנונים של פיקוח ושליטה המעידים על בעלות ממושכת בנכס**: המוכר הטוען לשימור בעלות יידרש להוכיח כי מעבר להעלאת תניית שימור הבעלות על הכתב הוא שמר בידי מנגנונים פרקטיים של פיקוח ושליטה המעידים על בעלותו הנמשכת בנכס לאורך זמן.

מעמד השעבוד של שימור בעלות אל מול הנושים האחרים (ביהמ"ש קבע ששעבוד): **ח' החברות** מאפשר להוסיף לטופס הבעלות שעבוד מבלי לגרוע מזכות הבעלות (על כל צרה שלא תבוא). **(ביקורת של האן והרחבה במחברות 32)**

עיכבון

ס' 11 לחוק המטלטלין: לנושה זכות לעכב נכס מיטלטלין כערובה לסילוק החיוב כלפי הנושה (מעמד נורמטיבי: **ס' 19 לחוק החוזים**: תרופות, **ס' 5 לחוק חוזה קבלנות**).

זכות העיכבון מול שעבוד של נושים אחרים: **חדל"פ** קובע שזכות העיכבון גוברת על פני נושים אחרים בעלי שיעבוד. **עליון** – מצדיק את עליונות העיכבון "כי כך קובע הדין" ומתוך הצדקה כלכלית ולאור העובדה שהנכס את אצל נמעכב פיזית.

רציונל לעדיפות זכות העיכבון: המעכב יצר השבחה של הנכס + אם יגרע מהבעלים לא יסכים לתת שירות (**האן מסייג**)

במקרה של הבראה: בדומת לתנית שימור בעלות, אם הנכס המעוכב חיוני לטובת הבראה, ביהמ"ש יוכל להורות למעכב להשיב הנכס ועדיפות המעכב תשמר לבעלים על אף שאינו מחזיק בנכס.

קיזוז

הגדרה: בניגוד לעיכבון, בו הנכסים מוחשיים, קיזוז מתמקד בנכסים שאינם מוחשיים. **שני צדדים בעלי יחסים משפטיים שונים אשר חייבים זה לזה. ניתן לקזז את החובות אחד בשני. זכות מהותית וחזקה (חוב מובטח).**

ס' 255: נושה רשאי לקזז חוב עבר שהחייב חב לו כנגד חוב עבר שהוא חב לחייב, **כערכם במועד מתן הצו לפתיחת הליכים**, ולהגיש תביעת חוב על היתרה, **בהתקיים אחד מאלה** (מגבילים את הנושה מול הנושים האחרים): (1) חובות החייב והנושה כרוכים זה בזה (לא צד ג') (2) נטילת חובות הדדיים וההסתמכות על זכות הקיזוז הן חלק ממהלך עסקיו הרגיל של החייב או הנושה, וחוב העבר שהנושה מבקש לקזז נוצר במסגרת עסקיו ההדדיים עם החייב (3) החובות ניתנים לקיזוז לפי **חוק קיזוז מסים**, או לפי **ס' 312** או **315 לחוק הביטוח הלאומי**.

קיזוז חוב מותנה – הספקה נ' אגרא: נדונה השאלה מה קורה כשאחד החובות כלפי ערב הוא חוב מותנה, בעת שניתן צו פתיחת הליכים. ביהמ"ש העליון החליט שלא ניתן לקזז חוב מותנה כלפי החייב חדל"פ, אלא רק מול חובות וודאיים.

חוק חדל"פ תיקן זאת וכיום ניתן לקזז כל חוב עבר. **(הרחבה במחברות)**

חובות בדין קדימה (ס' 234, קומה 5)

סדר עדיפויות פנימי ע"פ **ס' 234**: עובדים < ניכויי מס < מזונות < מע"מ < חובות מס אחרים (ארנונה, שכירות) < ניכויים.

(הרחבה על חובות קדימה למדינה וביקורת במחברות)

ס' 234(א): אם בקומה זו נגמר הכסף, עיקרון השוויון לא יחול אלא יש תעדוף (מתחבר לביקורת). **ס' 234(ב)**: כאשר אין די מקורות לפרוע דין קדימה, הם ייפרעו מאלו של שעבוד לצף – **הם קודמים לשעבוד צף**.

דין קדימה לעובדים: **הגבלה** - עד 28 אלף ₪. כל עובד יכול לבוא למפרק ולבקש את החוב. אם למשל עובד שחייבים לו 50,000 ₪, יכול לקבל רק 28,000 ₪ בדין קדימה והיתר כנושה רגיל. **רציונל** - שיקולים סוציאליים וחברתיים. **גמלת ביטוח לאומי** – מקור פירעון נוסף לעובדים. **פרק ח' לחוק הביטוח הלאומי**: חוב של עובד (מעבר ל-38 אלף ₪) שהמעביד שלו נכנס להליך חדל"פ יפרע עד 115 אלף ₪ (בפירוק, בהבראה חצלי). מעבר לכך – חוב כללי לנושים רגילים.

פס"ד קלאבמרקט (עליון): גמלת ביטוח לאומי תחול במצב של פירוק בלבד. **מנגד**, ס' 182 לחוק ביטוח לאומי **תיקן**: הגמלה תתקבל מביטוח לאומי, בין אם החברה נכנסה לפירוק ובין אם נכנסה להבראה ("יצו לפתיחת הליכים"). ס' 183 לחוק בטח"ל: גובלים את החוב בחמישה חודשים אחורה (הבראה ופירוק).

דין קדימה של רשויות המס: ס' 234(א): **חובות ניכוי מס במקור** – מעסיקים מנכים משכר העובדים מס הכנסה או בטח"ל ולהעביר לרשויות המס (במצב של חדל"פ – מדובר בחוב). **במידה ונוכה המס אך שומש להוצאה אחרת** – (1) חוב בדין קדימה שני בדירוג לאחר עובד (2) עלול לעמוד לדין פלילי. **מע"מ** – אם עסק לא משלם את חלק המע"מ לרשות המס, המע"מ הופך להיות חוב בדין קדימה רביעי בדרגה. איום בדין פלילי (חל על חובות עד 12 חודשים אחרונים, כל מה שמעבר לכך יהיה חוב לא מובטח). **פריסה** – אם החייב במס הגיע להסדר עם כל רשות ממשלתית או מקומית, שאת חוב המס שיש לו פורסים לתשלומים, והפריסה היא עד 3 שנים קדימה – מעמד של דין קדימה חמישי בדרגה (3 שנים קדימה בלבד).

מזונות: רק אדם פרטי פושט רגל (3 בדרגה).

חובות דחויים (ס' 237, קומה 7 ואחרונה)

מתחת לנושים רגילים (לא מובטחים), אחרונים ברשימה. ס' 237: **החובות המפורטים להלן הם חובות דחויים שייפרעו בסדר זה**: (1) **תשלומים עונשיים שהוטלו על החייב (2) תאגיד – חובות לחברי התאגיד הנובעים מהיותם חברי התאגיד (בעלי מניות) וחובות לחברי התאגיד שיש עילה להשעיית פירעונם לפי ס' 6(ג) לחוק החברות או לפי כל דין אחר**:

חובות לחברי התאגיד הנובעים מהיותם חברי תאגיד: בעלי מניות המלווים לחברה חדל"פ, ונוצר חוב מהיותם בעל"מ ("מימון דק" או החלטה על חלוקת דיבי ויצירת זכות וחוב של החברה לבעל"מ). סיטואציה נדירה כי ישנם חוקים ברורים בהקשר לחלוקת דיבי.

ס' 6(ג) לחוק החברות: (1) בעל"מ לא חייב בחובות החברה (2) התנהלות לא ראויה (מימון דק, הונאה) של בעל"מ יכולה להביא להרמת מסך וניתן להטיל על בעל"מ את חובות החברה (**דלתות חמדה**). במידה ובעל"מ הלווה לחברה (הלוואת בעלים) כמו "מימון דק" – ביהמ"ש יכול להכריז על חוב זה כחוב דחוי. (**הרחבה במחברת על גישות מפרקים בהקשר זה**)

משמר העמק נ' אפרוחי הצפון: מתי ובאילו תנאים מצדיק מימון דק את דחיית חובם של בעלי המניות בחברה התובעים את החברה כנושים? **נקבע כי** פירעון החוב של בעל המניה יידחה עד שייפרעו חובות החברה כלפי שאר הנושים, מדובר בסעד ביניים מרוכך ביחס להרמת מסך קלאסית שיכולה לבוא לידי ביטוי בנסיבות אלו.

"מימון דק" – חוסר פרופורציה בין ההיקף הכספי שהשקיע בעל"מ כנגד קבלת המניות, לבין ההיקף הכספי שהזרים אותו בעל מניות לחברה בדרך של הלוואה.

פס"ד תחנה מרכזית חדשה: התמח"ת כמעט הגיעה למצב של חדל"פ, בעיקר מול בנק דיסקונט ולכן, הם ניסו להגיע להבנות בנוגע להסדר חוב. נצבא רכשה את התמח"ת. נצבא חברת האם של חברת התחנה המרכזית, רצתה להשתלט על הנכסים של התחנה המרכזית וגרמה בחוסר תו"ל לחדל"פ של התחנה המרכזית. ביהמ"ש של פירוק הורה כי קבוצת נצבא ניהלה מהלך מתוכנן, שמטרתו הייתה לגרום לקריסת חברת הבת שלה, התמח"ת וזאת במטרה להשתלט על הנדל"ן של התמח"ת. בעלי השליטה בנצבא ראו רק את טובתם האישית ולא פעלו לטובת החברה בלבד. התנהלות בעלי השליטה הייתה בלתי הגונה (באה לפגוע בחברה ובנושיה) ולכן, **ביהמ"ש מחליט לצאת כנגד ההתנהגות הזאת ולקחת את החוב "המעולה" ולהוריד אותו לסוף התור – סנקציה.**

(**הרחבה במחברת**)

העדפת נושים

העדפה פסולה: מתן יתרון שלא כדין המשבש את סדר הפירעון. תשלום של חוב או שעבוד של נכס שלא בתו"ל לשם שדרוג המעמד. ס' 219: בהתקיים תנאים מסויימים, העדפה פסולה תבוטל. **פרמטרים** לפי ס' 219א: (1) ניתן לדון בביטול רק אם התשלום/פעולה התרחשו פחות מ-3 חודשים לפני הגשת בקשת החדל"פ (2) בשעת התשלום/פעולה החייב צריך להיות חדל"פ מבחינה מאזנית (הסבר במחברת) **ס"ק 2**: חזקה ראייתית לטובת הנאמן (על הנושה להוכיח שהחייב לא היה חדל"פ). הפיכת נטל הראייה. **חריג** – ס' 219א(א): ניתן לדון בביטול אם התשלום בוצע כשנה לפני הגשת בקשת החדל"פ (ועומד בחדל"פ מאזני בשעת התשלום) **אם מדובר בקרוב של החייב**. (ס' 4: קרוב – קרוב משפחה או בעל שליטה).

(**הרחבה במחברת על רציונל ופיתרון אידיאלי מראש של הקפאת הליכים**)

ס' 219(ב): **מגדיר פעולות לגיטימיות שלמרות שלא יפלו בגדר העדפה פסולה**: (1) קבלת תמורה הולמת (2) ביצוע הפעולה היה במהלך העסקים הרגיל של החייב והחוב שנפרע נוצר במהלך העסקים הרגיל של החייב (תשלומים לספק ועוד). **אלשיך בפס"ד טיבו נוביל**: חברה שניצלה מצב של חדל"פ ויצרה תשלום חדש (שאינו העדפה פסולה) כמנוף להיפרע מהתשלום הישן – מדובר בהעדפת נושים פסולה.

העדפת נושים באמצעות המחאת זכות: ס' 1 לחוק המחאת חיובים: מתיר לנושה, לקחת את זכותו כלפי החייב, כל עוד לא נקבע אחרת בהסכם בין הנושה לחייב, ולהעבירה לצד ג', להמחות אותה. מרגע שהממחה הביר את הזכות לנמחה, הנמחה הוא הנושה הישיר של החייב. המחאה של זכות היא העברה של זכות הקניין באותה הזכות לנמחה, על דרך המכר (במלוואה). **ס' 219(ג)**: **אם פעולת המחאה נעשית בזמן שהחייב** (1) חדל"פ (2) מעשת בשלושת החודשים טרם הבקשה להליך חדל"פ, למרות שמדובר בפעולה בה החייב אינו שותף לה – **הדבר מקנה לחוב יתרון פירעון על פני נושים אחרים – נבטל את היתרון הזה בעילת העדפה פסולה.**

משקי עמק איילון נ' אספקה: דן במצב המשפטי המנדטורי לפני התיקון בחוק החדל"פ.